

Els maies, un misteri mil·lenari

La sala d'Arqueologia de l'Institut d'Estudis Ilerdencs de Lleida acull fins al 19 de febrer una exposició sobre aquesta cultura precolombina a partir de la col·lecció Pérez Rosales del Museu Maricel de Sitges.

Quan a la península Ibèrica es mira cap a Amèrica es fa a l'engidès, sigui per l'emmirallament polític dels totpoderosos Estats Units o bé per una malsana enyorança imperia- lista que porta les institucions a organitzar actes grandiloqüents amb l'excusa de revisar qualsevol cultura precolombina. La singularitat de l'exposició "Els Maies", que es pot veure a la Sala d'Arqueologia de l'Institut d'Estudis Iler-

dencs fins al 19 de febrer, és precisament la voluntat didàctica, allunyada de qualsevol temptació de *fasto*, per emprar un mot castellà que va fer fortuna el 1992, coincidint amb el cinquè centenari del descobriment d'Amèrica. "Els Maies" no busca enlluernar l'espectador amb or, sinó acostar-lo a un poble que encara és un gran desconegut. I ho fa a partir de la important col·lecció de Pérez Rosales que es guarda al Museu Maricel de Sitges. Hi trobem plats decorats, xiulets, encensers, puntes de llança i ganivets d'obsidiana. De manera sorprenent, a través d'aquests objectes comprovem les moltes similituds que hi ha entre aquesta cultura i les de la prehistòria del Vell Món. Fascina saber que malgrat que no hi va haver contacte entre les antigues cultures mediterrànies, americanes i asiàtiques, es van donar entre els maies, i també en altres cultures de l'Amèrica central, solucions molt similars a les d'Europa i l'Àsia. I no parlem tan sols de ceràmiques, joies o eines de treball, sinó també d'estructures estatals complexes que neixen en un context socioeconòmic determinat, és a dir, en un sistema econòmic de base agrària que té uns excedents controlats absolutament

per una minoria dirigent, la qual cosa se situa al capdamunt d'una societat de classes. Aquesta estructura social va comportar, com en el Vell Món, el desenvolupament de l'escriptura, l'arquitectura monumental o el calendari, entre altres fenòmens. La comparació d'aquest món amb el de les civilitzacions del Pròxim Orient o d'Egipte és inevitable. I tampoc no es pot evitar preguntar-nos per què, en el desenvolupament de les societats humanes més complexes, no es van donar altres models.

Tot això s'explica en la mostra que es pot veure aquests dies a l'IEI a partir del mètode arqueològic i presentant una explicació de tipus històric i etnogràfic. L'exposició abraça un període cronològic de més de dos mil·lennis. Concretament, des del primer abans de Crist fins a l'arribada dels espanyols. La voluntat didàctica de l'exposició aporta elements que satisfan l'interès i la curiositat de persones no especialistes en el món dels maies. La col·lecció de Pérez-Rosales és constituïda per un conjunt d'elements d'arqueologia precolombina que han estat estudiats i restaurats. L'estiu del 1999 es va donar a conèixer una selecció d'aquestes peces amb l'objectiu d'introduir

Més que no les diferències, l'exposició permet constatar les similituds entre els pobles precolombins i les antigues cultures mediterrànies.

SERVEI AUDIOVISUAL IBI

els visitants de manera entenedora però rigorosa, amb les pertinents explicacions i contextualitzacions pròpies d'una exposició, en alguns dels trets més significatius d'aquesta cultura. L'acostament a la realitat arqueològica maia pot ser un primer pas per entendre les poblacions maies que perviuen avui a Mèxic, Guatemala, Belize, Hondures i el Salvador i que conserven alguns dels aspectes dels seus avantpassats. La maia és una de les cultures més significatives i enigmàtiques de l'Amèrica precolombina. Neix i es dispersa entre les selves tropicals del Petén (Guatemala) i les zones veïnes. Ràpidament s'expandeix pel sud-est de Mèxic (Chiapas, Campeche, Yucatán i Quintana Roo), per tot Guatemala, l'actual estat de Belize i una part d'Hondures i el Salvador. En alguns aspectes es considera l'hereva –bé que amb personalitat pròpia– de la cultura olmeca, la més antiga, considerada per alguns arqueòlegs la mare de la civilització meosamericana.

Tots aquests elements s'expliquen en l'exposició que es pot veure aquests dies a Lleida a partir de material arqueològic i que mostra l'amplitud de la labor que desenvolupa en aquesta matèria des de fa anys l'Institut d'Estudis Ilerdencs amb exposicions i treballs de camp en moltes localitats de Ponent.

Anna Sàez

Dos quan s'aneguen

Sebastià Alzamora

“M” de mingitori

L'anècdota que explicaré a continuació pot semblar inventada a conveniència, per això vull subratllar per endavant que és absolutament verídica i de primera mà.

El cas és que anava un servidor caminant pel carrer Vallonzella de Barcelona (aquell on es troba la Facultat de Comunicació de la Ramon Llull), contemplant distretament les pintades i els desperfectes ocasionats el dia abans pels manifestants contra la nova ordenança de convivència cívica de l'Ajuntament –de tan irrefragant eficàcia còmica–, quan vaig topar amb dues noies immigrants que passejaven amb una criatura, cadascuna de les noies agafant-la per una maneta. En creuar-nos, vaig poder escoltar clarament com una d'elles, en un castellà de rotund accent sud-americà (veneçolà, potser?) deia: “Vinga nena, anem a pixar al Macba!”

Talment. No vaig poder aclarir si les simpàtiques noies pretenien evacuar aigües menors als lavabos del museu o si directament tenien per costum miccionar als voltants d'aquest equipament cultural, entre els *skaters*, els bevedors de litrona i els carteristes que habitualment hi pul·lulen. I tampoc no em vaig quedar per comprovar qui tenia necessitats per satisfer, si una de les noies, la criatura, o totes tres alhora.

Amb tot, la despreocupada i animosa frase de la noia em va semblar una valoració bastant afinada del que ha significat la trajectòria del Macba, ara que amb gran pompa i circumstància s'han celebrat deu anys de la seva inauguració. No vull amb això menystenir les capacitats, lloades a bastament i sens dubte merescudament del seu director actual, Manuel Borja-Villell. Però ni el més hàbil dels gestors culturals pot fer gran cosa per situar el Macba entre els museus d'art contemporani de referència europea, que és a la categoria on teòricament hauria de trobar-se i on no ha estat mai.

CARMÉ PUÉRTOLAS

Des del seu naixement, el Macba ha patit les conseqüències de la politització més mesquina: la que s'ha derivat durant molts d'anys de la dita Catalunya dual i la que ineluctablement imprimeixen a la política d'equipaments culturals els successius governs espanyols d'un i altre color, molt més interessats, no cal dir-ho, a impulsar el Reina Sofía a Madrid. I, per bé que s'hi han exhibit exposicions valuosos, res no acaba d'assolir el nivell desitjable en un museu que va néixer no com un instrument per apujar el nivell d'excel·lència cultural de la ciutat sinó com un dels múltiples pretextos per a la gran operació urbanística del Raval. Ara que la gent ja el fa servir de vèter, potser val la pena preguntar-se si la “m” de Macba, en lloc de “museu”, no vol dir “mingitori”.